ומשלם לו דמי כיסי. דמי כשות של קולים לפי מה שהשביח: **גמ' משום דצרורין לא ישתמש בהן.** בתמיה. ומה גילוי דעת יש כאן שאין חפץ שישתמש בהם מאחר שאם הן מותרין קאמרת ישתמש בהן דהמפקיד אינו יודע שהוא צריך תדיר למעות צרורין נמי ישתמש דדרך כל אדם לצרר מעותיו: **ואפילו נאנסו.** קאמר מתני' דחייב באחריותן ואפילו לא נשתמש בהן דמהשתא הוי שואל עלייהו: **נאנסו לא.** כל זמן שלא נשתמש לא הוי שואל אלא אבדו דוקא חייב כשומר שכר: **ואי שואל לא הוי שומר שכר נמי לא הוי.** מה שכר נטל על שמירתם אלא על שסמך עליהם להחליפן ולהשתכר אם יבא לידו אתה ממייבו ושאלה היא זו שהרי כל הנאה שלו: **בהיא מודינא.** אע"ג דאמינא לא הוי שואל מהשתא עד שישתמש מודינא דשומר שכר הוי: **דהואיל ונהנה מהנה.** לבעלים: **המפקיד מעות.** גזבר שהפקיד מעות הקדש בסבור שהן שלו: **לא מעל גזבר.** שהרי לא ברשות הוליאן ואינו שלומו: **מותרין.** דהוה ליה כנותן רשות והוה ליה שלומו: **לפיכך אם הוליא.** שולחני מעל גזבר: **ואי אמרת אפילו נאנסו.** תנא מתני' דחייב שולחני באחריותן נמצא משעה שהפקידו אצלו יצאו מרשות הקדש ובאו לרשות שולחני ונעשה כמו שהלוה לו ואין הוצאה גדולה מזו מאי איריא הוליא: **איידי דתנא רישא הוליא.** לאשמועינן רבותא דאפילו הוליא לא מעל תנא סיפא הוליא: **מתני' יקח בחסר וביתר.** אם חסרו דמיה שהשולה בשוק יטלם דמיה כמו שהיתה שוה בשעה שטלא בה יד שהיא שעת הגזילה וכן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה[1] וכגון שהוליאה שאינה בעין אבל אם יש בעין כמות שגזלה אומר לו הרי שלך לפניך כדאמרינן גבי מטבע ונפסל תרומה ונטמאת בפ' הגחל [קמא] (ב"ק דף לו.): **וביתר.** אם שהתה בידו משלטא בה יד ומתייקרה ואח"כ הוליאה לוקח ביתר דמיה לשלם כשעת הוצאה: **וביום הגון אומרים לו'.** בגמרא מפרש מאי קאמרי: **כשעת הכניעה.** כשעת שיתבענו לדין ובגמרא[2] מפרש טעמא: **גמ' מעיקרא.** כשגזלה: **ולבסוף.** כשילתה מן העולם: **שברה.** בידיס: **או שפייה.** אחר שהוקרה: **דאי איפה.** כלומר בשעת התביעה הוה מהדרנא בעינא דכי אמרינן משלם כשעת הגזלה היכא דליתה בעין אבל יש בעין בין שהוקרה בין שהוזלה חוזרת כמות שהיא הלכך הוליא ואם תבעה בעודה קיימת לאחר שהוקרה היתה חוזרת בעין אשתכח דההיא שעתא דקא שתי לה הוא דגזיל לה: **וכמאי.** אהייא פליגי בית הלל: **אי בחסר.** כשהוזלה דקאמרי ב"ש יקח כשלם כדמיס שהיתה בשעת הגזלה וקאמרי בית הלל כשעת הוצאה: **ומי איכא למאן דאמר.** היכא דליתיה בעין דכל הגזלנין לאו כשעת הגזלה משלמין: אלא

ומשלם ליה דמי כיסי: **מתני'** [א]המפקיד מעות אצל שולחני אם צרורין לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן מותרין ישתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן אצל בעל הבית בין צרורין ובין מותרין לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אינו חייב באחריותן [ב]חנוני כבעל הבית דברי ר"מ ר' יהודה אומר [ג]חנוני כשולחני: **גמ'** משום דצרורין לא ישתמש בהן אמר רב אסי אמר רב יהודה [ד]בצרורין וחתומין שנו רב מרי אמר [ה]בקשר משונה איכא דאמרי בעי רב מרי קשר משונה מאי תיקו: מותרין ישתמש בהן כו': אמר רב הונא ואפילו נאנסו והא אבדו קתני כדרבה [ו]דאמר רבה נגנבו בלסטין מזויין אבדו שטבעה ספינתו בים ורב נחמן אמר [ז]נאנסו לא אמר ליה רבא לר"נ לדידך דאמרת נאנסו לא אלמא לא הוי שואל עלייהו אי שואל לא הוי שומר שכר נמי לא הוי א"ל בהא מודינא לך [ח] דהואיל ונהנה מהנה בההוא הנאה דאי מיתרמי ליה זבינא דאית בה רווחא זבן בהו הוי עלייהו שומר שכר איתיביה רב נחמן לרב הונא [ט]המפקיד מעות אצל שולחני אם צרורין לא ישתמש בהן לפיכך אם הוציא לא מעל הגזבר ואם מותרין ישתמש בהן לפיכך אם הוציא מעל הגזבר ואי אמרת אפילו נאנסו מאי איריא הוציא אפילו לא הוציא נמי אמר ליה הוא הדין אע"ג דלא הוציא ואיידי דתנא רישא הוציא תנא סיפא נמי הוציא: **מתני'** השולח יד בפקדון בית שמאי אומרים ילקה בחסר וביתר ובית הלל אומרים [י]כשעת הוצאה ר"ע אומר כשעת התביעה: **גמ'** [יא]אמר רבה [יב]האי מאן דגזל חביתא דחמרא מחבריה מעיקרא שויא זוזא השתא שויא ארבעה תברה או שתייה משלם ארבעה איתבר ממילא משלם זוזא מאי טעמא כיון דאי איתה [יג]הדרא למרה בעינא ההיא שעתא דקא שתי ליה או דקא תבר לה קא גזל מיניה ותנן [יד]כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה איתבר ממילא משלם זוזא מ"ט השתא לא עביד לה ולא מידי אמאי קא מחייבת ליה אההיא שעתא דגזלה ההיא שעתא זוזא הוא דשויא תנן בית הלל אומרים כשעת הוצאה מאי כשעת הוצאה אילימא כשעת הוצאה מן העולם ובמאי אי בחסר מי איכא למ"ד והא תנן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה ואי ביתר היינו ב"ש אלא

מאי איריא הוציא כי לא הוציא נמי. כיון דהיתר תשמיש מחייב באונסין וא"ת הא דתנן לקמן בהזהב (דף מד. מז: מח.) נתן לו מעות ולא משך ממנו פירות יכול לחזור בו ברב הונא דאית ליה דהיתר תשמיש מחייב באונסין וכן לרב יוסף בפרק אלו מציאות (לעיל דף כט.) המוכר אסור להשתמש במעות שקבל שאם היה מותר להשתמש תקשה להו הך ברייתא (ט) דמייתי אפלוגתא דרבי יוחנן ור"ל נתן לבנו מעל דוקא בנו דלא מחסרא משיכה כדקתני סיפא הרי מרחץ לפניך הכנס ורחון אבל ספר לא מעל עד דמשיך ולדילהו כי נתנה לספר נמי למעול אע"ג דלא משיך כיון דספר מותר להשתמש בהן בין מיירי בספר נכרי כר' יוחנן בין בספר ישראל כר"ל וכמו שאסור להשתמש בהם לרב הונא ולרב יוסף ה"ג לר"ל ולר' יוחנן דבהא לא פליגי ולא הוה המוכר על אותם מעות כי אם שומר חנם לכ"ע וא"כ לרבי יוחנן מה הועילו במה שתקנו דאין מעות קונות דאי מעות קונות יאמר מוכר נשרפו חטין בעליה השתא דלא קני יאמר נשרפו מעותיך בעליה ועוד דרב הונא גופיה סבר בפ' הזהב (לקמן דף מו:) דבר תורה מעות קונות כדבי יוחנן דאמר רב הונא מכור לי באלו קנה וי"ל דאע"ג דלא הוי על המעות כי אם שומר חנם לא מצי א"ל נשרפו מעותיך בעליה דכספים אין להם שמירה אלא בקרקע וא"ת כיון דהיכא שלא משך אסור להשתמש במעות א"כ הא דאמר (יא) פוסק עמו על הגדיש או על שער שבשוק מה מרויח בהקדמת מעות וי"ל כגון שפירש ע"מ להשתמש בהם א"נ אפילו בתמ' כיון שהוא פוסק ומקדיש לו מעות חלי שנה מן הגדיש עד ימות הקיץ אדעתא דהכי נותן שישתמש בהן ועוד י"ל דלרבי יוחנן ולרב הונא דאית להו דבר תורה מעות קונות לא הפקיעו כח שיש לו למוכר במעות שיכול להשתמש בהם כיון דקונות מן התורה והוי שואל עלייהו ולא מצי א"ל נשרפו מעותיך בעליה ולא תקנו משיכה אלא כדי שלא יאמר לו נשרפו חטין בעליה אבל לר"ל ודאי כיון דמעות אינם קונות אסור להשתמש במעות ולא הוי שואל עלייהו ולכך נתנה לספר לא מעל עד שימשוך וכן לרבי יוחנן ולרב הונא בנכרי אינם קונות:

והתנן כל הגזלנים משלמין כשעת הגזלה. ואע"ג דכפ' הגזל [קמא] (ב"ק דף לו:) אמרי' זה הכלל כל הגזלנים משלמין כשעת הגזלה לאתויי דרבי אלעזר דאמר גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור ונעשה שינוי בידו וקנאה משמע דלא מיירי ביוקרא וזולא אלא בשינוי כדמיירי בריש דמתני' הגוזל עצים ונעשה כלים למר ונעשה בגדים היינו דוקא יתורא דזה הכלל אבל פשטא דמתניתין דמשלמין כשעת הגזלה מיירי ביוקרא וזולא והתם בהגוזל (דף קג.) נמי מייתי לענין יוקרא וזולא גבי אייקר כתנא דרב כהנא ובפרק כל שעה (פסחים דף לב.) גבי לפי דמים משלם וא"ת רב דאמר במרובה (ב"ק דף סה. ופס ד"ה גופא) קרן כעין שגנב [טו] [כפל וכו'] ואוקמה כגון דמעיקרא שויא ד' ולבסוף שויא זוזא מאי קמ"ל מתני' היא ועוד מאי בעי התם מאי טעמא דרב ליבעי מאי טעמא דמתניתין וי"ל דרב קמ"ל דאע"ג דקרן כעין שגנב כפל לא הוי כמו קרן אלא כשעת העמדה בדין ובעינן מאי טעמא דרב דמחלק כפל מדין קרן ומשני גנבה וחייס אחייה לקרן כעין שגנב דוקא קרן ולא כפל:

לימא

בין מותרין אל ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אין חייב באחריותן חנוני כבעל הבית דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר

ה) קדושין נג: [מעילה כא.], לעיל כט: לקמן נח., ו) [מוס' דמעילה ספ"ב] מעילה כא: [וע"ש בתוס'], ז) ב"ק סה., ח) [גר' רי"ף רבא ועיין תוס' ע"ז ד"ה אלא], ט) [ב"ק נב: לו: קג. פסחים לב.], י) [ב"ק נב.], יא) [ב"ק נב.], יב) [ע"ז], יג) רש"ל.

הגהות הב"ח

(א) גמ' דהואיל ונהנה מהנה. נ"ב ע"ל דף פא ע"א: (ב) תוס' ד"ה מאי וכו' דמייתי אפלוגתא. נ"ב דף מח: (ג) בא"ד פוסק עמו על הגדיש. נ"ב לקמן דף עב ע"ב:

מוסף רש"י

חנוני כבעל הבית. שאינו צריך תמיד למעות, שנותנים לו פירות וכל מכר חנותם באמרלי, ודי לו במיעוט מעות שבידו (קדושין נג:) שאינו רגיל במילופין כשלאחר, וכיון כך וכיון כך לא יגע בהן (מעילה כא:). ר' יהודה אומר כשלחני. דלפעמים נמי הוא רגיל להחליף כשלאחר לפיכך דינו כשלאחר (שם). המפקיד מעות. של הקדש, אצל שלחני אם צרורין לא ישתמש בהן. דלהכי הפקידן אצלו צרורין דלא הוה בעי לישתמש בהו, לפיכך אם הוליאן השלאחר מעל (שם). ואם מותרין ישתמש בהן. שלדעת כן הפקידן אצלו מותרין, שיתעסק בהן שיחליפם, לפיכך לא מעל השלאחר אלא המפקיד (שם). השתא שויא ארבעה. בשעה שתבעה מן העולם (ב"ק סה.). תברא. בידיס, או שתייה משלם ארבעה. מפרש טעמא דכל כמה דאיתיה בעיניה ברשותא דמרה קיימא, דהא בעי לאהדורה, הלכך ברשותא דמרה הוקרה והסיה שעתא דתברה ושתייה הוא דקא גזיל לה, אבל איתבר ממילא אמאי מחייבת ליה אהיא שעתא דגזלה והסיה שעתא זוזא הוא דשויא (שם).

רבינו חננאל

כיסי פי' כיסי כשותא שאינה מתוקנת שעדיין צריכא תיקון: [**מתני'**] המפקיד מעות אצל שולחני אם צרורין לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו אין חייב באחריותן. אוקמה ר' אמי בצרורין וחתומים. קשר משונה איבעיא ועלתה בתיקו. הלכך לא ישתמש בהן: **פיסקא** מותרין ישתמש בהן לפיכך אם אבדו חייב באחריותן. אמר רב הונא ואפי' נאנסו והאי דקתני במתני' אבדו כדרבא דאמר בפרק הזהב נגנבו בליסטים מזויין. אבדו שטבעה ספינתו בים. ורב נחמן אמר נאנסו לא אלא בההוא הנאה דאי מתרמי ליה זבינא דאית בה רווחא זבין בהו הוי עלייהו שומר שכר. וקיימא לן כרב נחמן: המפקיד אצל בעל הבית בין צרורין

צז א ב ג ד ה מי' פ"ז מהל' שלוה ופקדון הל' ו סמג עשין פח טוש"ע ח"מ סי' רלב סעי' ז:
צח ו מי' פ"ז מהל' מעילה הל' ט והל' י:
צט ז מי' פ"ג מהל' גזילה הל' ג סמג עשין עח עב טוש"ע ח"מ סי' רלב סעי' ה:
ק ח מי' שם הל' ג ב ופ"ח מה' גניבה הל' יד סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שנד סעי' ג וסי' שסב סעי' י:
ט [מי' פ"ב מהל' גזילה הל' טז טוש"ע ח"מ סי' שסב סעי' ג].
קא י מי' פ"ג מהל' גזילה הל' ב טוש"ע ח"מ סי' שסב סעי' ב וסעי' יא וסעי' יב וסי' שה סעי' ה:

רבינו חננאל (המשך)

כשולחני וקיימא לן כר' יהודה. ומותיב רב נחמן לרב הונא דאמר בשולחני אפי' נאנסו חייב הא דתנן במסכת מעילה המפקיד מעות אצל שולחני מותרין ישתמש בהם לפיכך אם הוציא מעל הגזבר. ואי אמרת אפי' נאנסו חייב הני מעות הקדש כיון דמסרינהו הגיזבר לשולחני אי חייב בהו באונסין הוו להו כמלוה ואע"ג דלא אפקינהו עדיין השולחני למעול הגזבר דהא הוא אפקינהו. ופריק רב הונא הוא הדין אע"ג דאכתי לא אפקינהו מעל הגזבר ולא הוה בעי למיתנא הוציא אלא איידי דתנא רישא הוציא תנא נמי סיפא הוציא: **מתני'** השולח יד בפיקדון ילקה בחסר וביתר תנא (ז) כיצד הפקיד לו משתי סאין בסלע ועמדו מארבע משלם משתי סאין בסלע. הפקיד לו מארבע ועמדו משתים נותן לו משתים. בית הלל אומרים כשעת ההוצאה פי' כשיעור שהיה שוה בעת ששלח בו ידו והוציאו לצרכיו. אמר רבה מאן דגזל חביתא דחמרא מחבריה מעיקרא שויא זוזא ולבסוף שויא ד' שתיא או תברא משלם ד' מאי טעמא דכל זמן דאיתא הדרא למרא בעינא בעידנא דתברא או שתיא בההיא שעתא קא גזיל ליה ותנן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה וההיא שעתא ד' הוא דשויא. איתבר ממילא משלם זוזא מאי טעמא השתא לא גזיל אמאי קא מחייבת ליה אההיא שעתא דגזל (ח) זוזא הויא שויא. ואקשי' עליה תנן בית הלל אומרים כשעת ההוצאה מאי איליבא בעת ההוצאה מן העולם כלומר בעידנא דתברא או שתיא. ובחסר מי איכא מאן דאמר כלומר אם בשעת הגזילה היתה שוה ד' ובעת ההוצאה מן העולם שוה זוז כי האי גוונא יש מי שאמר משלם זוז. וכי חולק אדם על משנתינו דתנן כל הגזלנים משלמין כשעת הגזילה

ז) הוא תוספתא דמכלתין פ"ג ע"ש. ח) ל"ל והסיה שעתא זוזא הוא שויא.

לימא רבה דאמר כב"ש. וא"ת לוקי פלוגתייהו בתתבר ממילא ורבה כב"ה וי"ל דא"כ לא הוו פליגי בית שמאי:

בית שמאי סברי שליחות יד אינה צריכה חסרון. וא"ת מ"כ מרי בני הך דהכא וסיפא דהמושב לשלוח יד למה לי וי"ל דסיפא משמועי' לנ"ש אפילו דבור בלא משיכה חייב והך דהכא משמועינן דלב"ה צריכה חסרון: **אלא הא דאמר רבא שואל שלא מדעת גזלן הוי.** אומר ר"ת דגרסינן בכל הני רבא דהך דשואל ע"כ רבא הוי דקאמר בתר רבה ורב יוסף בהמוכר הספינה (ב"ב דף פח.) ומדהאי רבא כולהו נמי רבא דאי לאו הכי לא פריך מידי דמני לאוקומה פלוגתיה כחד מהנך פלוגתי' דלעיל: **משלם אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה דברי ר"מ רבי יהודה אומר גזלה חוזרת בעיניה.** וא"ת הא תנן בפרק הגחל קמא (ב"ק דף ק:) הנותן למר לנבע לנבוע לו אדום ולנבוע שחור אם השבח יתר על הוצאה נותן לו היציאה ואם הוצאה יתירה על השבח נותן לו השבח דברי רבי יהודה ר"מ אומר אין נותן לו אלא דמי למרו בלבד אלמא שבתתה הפוכות ותיכף ר"ת דהכא גבי גזילה סבר ר"מ שיגוי אינו קונה משום דקנסא קנים במזיד אבל בלנבוע לו אדום דשוגג לא קנים והכי איתא בהגחל ור' יהודה דסבר הכא דשיגוי קונה היינו משום דמתכוין לקנות בשיגוי אבל לנבוע אחור אין מתכוין לקנותו בכך:

ר"ע אומר כשעת התביעה. תימה מאי קסבר אי קסבר שיגוי קונה למה יצאה השבח כשעת התביעה הלא בשעת גזיזה קנאה ואם הגדילה רחל או הגזיזה ונתייקרה לא יצאה אלא כמו ששוה רחל בשעת גזיזה ואי קסבר שיגוי אינו קונה א"כ כשגזזה אחר התביעה נמי יהא הכל לנגזל דבמאי קנה ועוד דקאמר ומודה ר"ע במקום שיש עדים בשעת שליחות יד שיצאה כאותה שעה במאי קנה והלא אכתי אפילו שיגוי ליכא וגם כי יגזזנה שיגוי לא יקנה ועוד למאן מודה הלא בין לב"ש בין לב"ה לא קנאה בשעת שליחות יד עד שעת שיגוי ועוד דשמואל ור' יוחנן פסקו כר"ע בשמעתין ובהגחל קמא (ב"ק דף לד:) אית להו דשיגוי קונה לכך נראה לב"ש דאמרי יצקה בחסר ויתר מיירי אף ביוקרא וזולא דאם הוקרה משלם כשעת הוצאה מן העולם ואם הוזלה משלם כשעת הגזלה וב"ה לא פליגי נמי בהא והיינו כרבה אלא ב"ש מיירו נמי בשיגוי כדקאמר דיקא נמי מדלא קתני בזול וביוקר ובהא פליגי ב"ה דשיגוי קונה ור"ע פליג אזול ויוקר דאמר משלם כשעת התביעה בין הוזל ובין הוקר:

החושב לשלוח יד. [9]הך מחשבה הוי דבור כדיליף מעל כל דבר וכן מחשבת פגול נמי הוי בדבור ולא בלב כדמוכח בפרק ב' דזבחים (דף ג.) ובפ"ק דמנחות (דף ג:) ובפרק תמיד נשחט (פסחים דף סג.) ובפרק המזקין (גיטין דף נד:) ובמקומות אחרים פירשתי[ח]:

הדרן עלך המפקיד

אלא פשיטא כשעת הוצאה מבית בעלים לימא רבה דאמר כבית שמאי אמר לך רבה ביתר כולי עלמא לא פליגי כי פליגי בחסר ב"ש סברי שליחות יד אינה צריכה חסרון וכי חסר ברשותא דידיה חסר וב"ה סברי שליחות יד צריכה חסרון וכי חסר ברשותא דמריה חסר אלא הא דאמר רבא [6]שליחות יד אינה צריכה חסרון לימא רבא דאמר כב"ש אלא הכא במאי עסקינן [7]כגון שטלטלה להביא עליה גוזלות ובשואל שלא מדעת קא מיפלגי ב"ש סברי [8]שואל שלא מדעת גזלן הוי וכי חסר ברשותא דידיה חסר וב"ה סברי שואל שלא מדעת שואל הוי וכי חסר ברשותא דמרה חסר אלא הא [7]דאמר רבא [a]שואל שלא מדעת לרבנן גזלן הוי לימא רבא דאמר כב"ש אלא הכא בשבח של גזילה קמיפלגי ב"ש סברי [b]שבח גזילה דנגזל הוי ובית הלל סברי שבח גזילה דגזלן הוי ובפלוגתא דהני תנאי דתניא [9]הגוזל את הרחל גזזה וילדה משלם אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה דברי ר"מ ר' יהודה אומר [c]גזילה חוזרת בעיניה דיקא נמי דקתני ב"ש אומרים יצקה בחסר וביתר וב"ה אומרים כשעת הוצאה ש"מ: ר"ע אומר כשעת התביעה: אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' עקיבא ומודה ר"ע במקום שיש עדים מ"ט דאמר קרא [1]לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו וכיון דאיכא עדים מההוא שעתא הוא דאיחייב ליה אשמה א"ל ר' אושעיא לרב יהודה ר' אתה אומר כן הכי א"ר אסי אמר ר' יוחנן חלוק היה ר"ע אפי' במקום שיש עדים מ"ט דאמר קרא לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו ובי דינא הוא דקא מחייבי ליה אשמה א"ל ר' זירא לר' אבא בר פפא כי אזלת להתם אקיף אסולמא דצור ועול לגביה דר' יעקב בר אידי ובעי מיניה אי שמיעא ליה לר' יוחנן הלכה כר"ע או אין הלכה כר"ע א"ל הכי אמר ר' יוחנן הלכה כרבי עקיבא לעולם מאי לעולם אמר רב אשי שלא תאמר הני מילי היכא דליכא עדים אבל היכא דאיכא עדים לא ואי נמי דאהדרה לדוכתה ואיתברא לאפוקי מדרבי ישמעאל דאמר [10]לא בעינן דעת בעלים קא משמע לן דבעינן דעת בעלים ורבא אמר הלכה כבית הלל: **מתני'** החושב לשלוח יד בפקדון בית שמאי אומרים חייב ובית הלל אומרים [d]אינו חייב עד שישלח בו יד שנאמר [2]אם לא שלח ידו במלאכת רעהו [e]הטה את החבית ונטל הימנה רביעית ונשברה אינו משלם אלא רביעית [f]הגביהה ונטל הימנה רביעית ונשברה משלם דמי כולה:

גמ'

אלא פשיטא כשעת הוצאה מבית בעלים. כשעת הגזלה וביתר פליגי דקאמרי ב"ש אם הוקרה יצקה לשלם כשעת הוצאה מן העולם ובית הלל אמרי כשעת הוצאה מבית הבעלים: **כי פליגי בחסר.** וקאמרי ב"ה כשעת הוצאה מן העולם. ודקא קשיא לך כל הגזלנין משלמים כשעת הגזלה אי בגזילה ממש דגזלה מעיקרא ה"נ אבל הכא דבתימרא אתא לידיה ומשום שליחות יד קמחייבת ליה בהא פליגי: **ב"ש סברי שליחות יד אינה צריכה חסרון.** ומשלם בה יד אע"פ שלא חסרה הויא גזילה וקמה ברשותיה וכשהוצה ברשותו הוצה ואם היתה בעין אומר לו הרי שלך לפניך עכשיו שהוציאה משלם כשעת שליחות יד: **אלא הא דאמר רבא.** לעיל בשמעתין (דף מא.): **שליחות יד אינה צריכה חסרון.** דקאמר שלא תאמר שליחות יד כו': **הא דאמר רבא.** בהמוכר את הספינה (ב"ב דף פח.): **שואל שלא מדעת לרבנן גזלן הוא.** גבי שולח את בנו אצל חנווי דפליגי רבנן ור' יהודה ואוקי רבא פלוגתייהו בשואל שלא מדעת ואמר לרבנן גזלן הוי ומדאוקי רבא לרבנן בהכי סבירא ליה לדידיה גזלן הוי ואהדר לאוקמי מילתיה כרבנן דהלכתא כרבים: **לימא כב"ש.** אמרה: **אלא הכא בשבח גזילה פליגי.** והאי חסר ויתר דמתני' לאו ביוקרא וזולא אלא במאי דחסרה דהיינו גיזות ובמאי שהותירה כגון אם נתעברה אצלו דב"ש סברי הכל ישלם כר"מ דבריתא וב"ה כרבי יהודה כשעת הוצאה מבית הבעלים: **דיקא נמי.** דבגיזות וולדות פליגי דקתני לשון חסר ויתר ולא קתני לשון זול ויוקר: **ומודה ר"ע במקום שיש עדים.** כמה היתה שוה ביום שגזלה ואלו שגזלה היומנו דמשלם כשעת הגזילה: **מאי טעמא דרבי עקיבא.** דאמר כשעת התביעה: **דאמר קרא ביום אשמתו.** בדמים של אותו יום שהוא מתחייב לו והיכא דמבנו והוה דעל פיו הוא מתחייב העמדתו בדין והודאתו הוא יום אשמתו אבל אם יש עדים משעה שראוהו שגזלו הוא אשם לו: **להפס.** לאדם ישראל: **אקיף.** הרבה את הדרך וסבב דרך ארוכה על דבר זה לגלות דרך מעלת של הר צור מקום שר' יעקב שם ובעי מיניה מה שמע מר' יוחנן רבו על כך. כל מהלך דרך ארוכה במקום שיש קצרה מקיף הוא: **אי נמי דאהדרה לדוכתה.** להכי אשמועינן לעולם לומר שאם החזירה למקומה לאחר ששלם בה יד ונשברה באונס אף בזו הלכה כר"ע דאמר לעיל[a] גבי גנב טלה מן העדר צריך דעת בעלים: **ורבא אמר הלכה כב"ה.** כשעת גזילה ואנן כרבא עבדינן דהוה ליה בתרתא: **מתני' החושב לשלוח יד.** [b] אמר בפני עדים אטול פקדונו של פלוני לעצמי: **חייב.** באונסיה מהיום והלאה אם נאנס חייב באחריות: **הטה את החבית.** מלתא באנפי נפשה היא: **ונשברה.** לאחר זמן: **אינו משלם אלא רביעית.** דשליחות יד אינו מתחייב באונסין עד שימשוך או יגביה דהוי קנייה: **הגביהה ונטל.** דהוי קנייה בהגבהתה וחסרון מנטילת רביעית חייב באונסיה:

גמ'

[a] לעיל מא:, [b] [לעיל מא.], [c] [סס], [d] ב"מ פח., [e] ב"ק לה. ע"ז, [f] [לעיל מ:], [g] [לף מ:], [h] [וע"ע תוספות פסחים סג. ד"ה ר' מאיר ותוס' זבחים ד: ד"ה מחשבה ותוס' בכורות נט. ד"ה במחשבה ותוס' חולין נט. ד"ה אלא זבימה].

תורה אור השלם

1 אוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יִשָּׁבַע עָלָיו לַשָּׁקֶר וְשִׁלַּם אֹתוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִשָּׁתָיו יֹסִף עָלָיו לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְּנֶנּוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ:
ויקרא ה כד

2 אִם לֹא יִמְצָא הַגַּנָּב וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ:
שמות כב ז

הגהות הב"ח

(ח) רש"י ד"ה המושב לשלוח יד אמר. נ"ב ובקדושין סוף דף מב פרש"י דלאו דוקא אמר אלא משב:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה החושב וכו' הך מחשבה. עין בהגרא"ש ריש הלכות ס"ת:

רבינו חננאל (המשך)

וולדותיה דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר גזלה חוזרת בעיניה. ר' מאיר כב"ש ר' יהודה כב"ה וקיימא לן כר' יהודה דבית הלל קיימי כותיה. וקיימא לן הא דאוקימנא אליבא דב"ה שבח גזילה דגזלן הוא בשבח שהשביחה בגופה אבל שבח שהשביחה בדמים דנגזל הוי כדרבה דאמר ביתר כולי עלמא לא פליגי דודאי לנגזל הוי כי פליגי בחסר. וקיימא לן כרבא וכן הלכה. ר' עקיבא אומר כשעת התביעה. ואע"ג דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' עקיבא. ובתלמוד ארץ ישראל פסקו כר' עקיבא אנן לא סמכינן אלא בהא דאמר רבא דהוא בתרא ופסק הלכה כב"ה וכיון דסלקא שמעתא הכי ש"מ דשבח גזילה דגזלן הוי ומדחזינן רבה דפריק שליחות יד אינה צריכא חסרון ושואל שלא מדעת גזלן הוי ש"מ דהלכתא אינון. [g] פי' כיון דאיכא עדים מההיא שעתא דגזל נתחייב לשלם אבל אם אין עדים אין חייב לשלם אלא בעת תביעתו בב"ד והל' המפקיד אצל חבירו בעדים ואפי' בשטר אין צריך להחזיר לו בעדים אלא כי אמר החזרתיו לך נאמן וכן אם אמר נאנסו נאמן ובתריהו אינו חייב אלא שבועה שנאנסו או החזרתים לך: **מתני'** החושב לשלוח יד בפקדון בית שמאי מחייבין ובית הלל אומרים אינו חייב עד שישלח בו יד כו' שנאמר אם לא שלח ידו במלאכת רעהו מלמד שאינו חייב עד שישלח בו ידו

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

קב א מיי' פ"ג מהל' גזילה ואבידה הל' טו סמג עשין עג טוש"ע מ"מ סי' שנט סעי' ה:
קג ב מיי' שם פ"ב הל' ג ועיין בהשגות ובמ"מ סמג עשין שם טוש"ע מ"מ סי' שסב סעי' ב ז:
קד ג מיי' שם טוש"ע שם סעי' ז:
קה ד מיי' פ"ג שם הל' יא סמג שם טוש"ע מ"מ סי' רלב סעי' ד:
קו ה ו מיי' שם הל' יב ועיין בהשגות ובמ"מ טוש"ע שם סעי' ב:

מוסף רש"י

שליחות יד. שמיצו הכתוב עליו אפילו נתנסה, כדכתיב ומת או נשבר או נשבה ונו' שבועת ה' תהיה בין שניהם אם לא שלח ידו וגו', דמשמע הא שלח נתחייב שוב במיתתה ובשביתה, צריכה חסרון. לא הוי שליחות יד להעמידה בכשותו אלא אם כן חסרה (לעיל מא.). **שטלטלה להביא עליה גוזזות.** לעלות עליה כדרך סולם ליטול גוזות מקן גבוה, ואפילו הכי הויא גזילה למיקם בכשותיה עד דעביד השבח, דקסבר שואל שלא מדעת בעלים גזלן הוא (לעיל מא.). **משלם אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה.** כל מה שנטל ממנה ומה שהשביחה (ב"ק צה.). **גזילה חוזרת בעיניה.** כמות שהיא עכשיו ריקנית יחזירנה והדר משלם דמי גזות ועוכר כמו שהיה בשעת הגזילה ולא שבח הגיזה שהשביחה אצלו ולא שבח הולד, דלא קנים ר' יהודה, אבל דמיס בשעת הגזילה משלם, דליכא למאן דאמר כל הגזלנים בגיר משעת הגזילה ישלמו (שם).

רבינו חננאל

אלא פשיטא שעמא דבית הלל כשעת הוצאה מבית בעלים היא והיא שעת הגזילה והיתה שוה באותה שעה זוז ובשעה ששואה שוה ד' בזה חלקו בית הלל ובית שמאי ב"ש סברי ד' משלם כי השתא וב"ה סברי [דמשלם] כשעת הגזילה והוא זוזא לימא רבה דאמר משלם [ד"] כב"ש דהא בית הלל זוזא חדא קאמרי. ופריק רבה ביותר כלומ' אם עת ששתאה היתה שוה יותר ממה שהיתה שוה בשעת גזילתה דברי הכל ד' כי השתא משלם כטעמא דידי שפירשנו למעלה כי פליגי בחסר כגון שהיתה שוה עת ששלח ידו בפקדון של חבירו ד' ועכשיו שוה זוז בית שמאי סברי שליחות יד אינה צריכא חסרון ומשעה דשלח בה יד איחייב בה. וב"ה סברי שליחות יד צריכא חסרון וכ"ז [דלא] חסרה ברשותיה דמריה קאי ובעידנא דתברה או שתיא וחיסרה בההיא שעתא מיחייב עלה וההיא שעתא זוזא הוא דשויא. ואלא רבה דאמר שליחות יד אינה צריכא חסרון כב"ש וכו'. ואוקימנא למתני' חלוקת ב"ש וב"ה בשבח גזילה ב"ש סברי דנגזל הוי וב"ה סברי דגזלן הוי וכי הני תנאי דתניא הגוזל רחל גזזה וילדה משלם אותה ואת גיזותיה

[a] נראה דחסר כאן וא"ל ומודה ר"ע במקום שיש עדים פי' כיון דאיכא עדים וכו'.